

КОСТИЦЬКИЙ Михайло Васильович,
академік НАПрН України, почесний
академік НАПН України, головний
науковий співробітник Інституту
правотворчості та науково-правових
експертиз НАН України, доктор
юридичних наук, професор,
заслужений юрист України;
**КУШАКОВА-КОСТИЦЬКА
Наталія Вадимівна**,
провідний науковий співробітник
Інституту правотворчості та науково-
правових експертиз НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНИ: ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ

В умовах екзистенційних викликів, спричинених війною та глобалізаційними трансформаціями, питання української ідентичності виходить за межі суто академічного дискурсу, набуваючи виміру національної безпеки та стійкості. Осмислення її історичних, правових та світоглядних засад є необхідною умовою для збереження цивілізаційної суб'єктності України.

У зв'язку з цим постає потреба проаналізувати трансформацію української ідентичності під впливом глобалізаційних процесів та цифровізації, визначити правові механізми її захисту та роль національної свідомості як основи стійкості.

1. Історично українська ідентичність формувалася як «єдність у розмаїтті», що акумулювала регіональні особливості [1]. Світоглядною основою сьогодні виступає свідомий громадянський вибір та ціннісна позиція, а не просто етнічна самоідентифікація. Як зазначають вітчизняні дослідники, в сучасному мінливому світі національна стійкість (резильєнтність) стає динамічною стратегією розвитку, здатністю зберігати ідентичність під тиском обставин та відповідати на зовнішні і внутрішні виклики [2]. Це передбачає не лише оборону, а й постійний розвиток цивілізаційної суб'єктності.

2. Глобалізаційні процеси мають подвійний вплив. З одного боку, вони уніфікують культурні простори, створюючи ризики розмивання традиційних ідентичностей. З іншого – вони провокують «гібридизацію», пошук нових форм культурного самовираження та актуалізують потребу в збереженні локальної самобутності [3, 4]. Для України глобалізація стає каталізатором переосмислення власного місця у світі, де культурна ідентичність виступає основою для діалогу з європейською спільнотою.

3. Цифрова епоха трансформує механізми формування національної свідомості. Цифрові технології виступають потужним інструментом консолідації, особливо для молоді та діаспори. Запуск таких ініціатив, як Платформа національної ідентичності, свідчить про перехід до системної державної політики у цій сфері, спрямованої на формування стійких світоглядних орієнтирів за допомогою сучасних інструментів [5]. Водночас цифровий простір є ареною гібридних війн, що вимагає високого рівня медіаграмотності та критичного мислення як складових національної стійкості.

4. Держава відіграє ключову роль у забезпеченні умов для розвитку ідентичності, але її функція має бути радше сприяючою, ніж директивною. Правове поле включає захист мовного простору, збереження культурної спадщини та утвердження європейських цінностей. Важливо, що національна стійкість як стратегія закріплена в документах з національної безпеки, де вона трактується як здатність суспільства швидко адаптуватися до змін та мінімізувати вразливості [2]. Це легітимізує політику ідентичності як невід'ємну складову обороноздатності.

5. У період збройного конфлікту актуалізується розуміння того, що національна ідентичність є не лише культурним феноменом, а й стратегічним ресурсом обороноздатності. Саме усвідомлена національна ідентичність та солідарність громадян виступають фундаментом суспільної стійкості, що дозволило українцям вистояти в найкритичніші моменти.

Національна стійкість за кризових умов руйнувань, втрат та гуманітарної катастрофи проявляється як здатність суспільства і державних структур ефективно протистояти агресії, зберігати стабільність та швидко адаптуватися до викликів війни [6]. Вона визначає реакцію держави і суспільства на внутрішні та зовнішні загрози. Ключову роль у цьому процесі відіграє «ідентичність опору», яка формується через самоорганізацію і трансформує індивідуальну залученість громадян у високу соціетальну стійкість нації [7]. Мова, культура та національні символи стають не просто маркерами ідентичності, а інструментами мобілізації та спротиву. Як ніколи раніше, для українців стало очевидним: без чіткого усвідомлення власної ідентичності неможливе існування незалежної держави. Таким чином, національна стійкість постає як похідна від сили національної ідентичності – чим вищий рівень самоідентифікації суспільства як єдиного цілого, тим вища його здатність протистояти зовнішньому тиску.

Резюмуючи, можна зазначити, що українська ідентичність у сучасному світі постає як динамічна структура, що базується на історичному досвіді, активному світоглядному виборі громадян та ефективних правових механізмах. Її розвиток в умовах глобалізації та цифровізації безпосередньо впливає на рівень національної стійкості. Саме міцна національна ідентичність стала тим фактором, який дозволив українському суспільству не лише вистояти в умовах агресії, руйнувань та гуманітарної кризи, а й продемонструвати унікальну здатність до консолідації, спротиву та

відновлення. Подальші дослідження мають бути зосереджені на вивченні впливу цифрових технологій на трансформацію колективних уявлень та виробленні ефективних моделей захисту культурної ідентичності в глобалізованому світі.

Список використаних джерел

1. Барановська В. Національна стійкість починається з локальних ідентичностей. 30.10.2025. Міжнародний фонд «Відродження». URL: <https://www.irf.ua/nacziionalna-stijkist-pochynayetsya-z-lokalnyh-identychnostej>.
2. Пирожков С., Божок Є., Хамітов Н. Національна стійкість (резильєнтність) країни: стратегія і тактика випередження гібридних загроз. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 8. С. 74-82.
3. Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір: монографія / О. Білий, О. Гомілко, В. Вовк [та ін.]. Київ : Наукова думка. 2018. 280 с.
4. Шевель І. П. Вплив глобалізації на національні культури та ідентичності: соціологічний аналіз процесів примирення. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2025. Вип. 15. С. 121–131.
5. В Україні запустили Платформу національної ідентичності: інструмент для молоді та іноземців. *Антикризовий медіа-центр*. 25.11.2025. URL: <https://acmc.ua/v-ukrayini-zapustyly-platformu-nacziionalnoyi-identychnosti-instrument-dlya-molodi-ta-inozemcziv/>.
6. Уманців Ю., Шкуропадська Д. Національна стійкість України в умовах воєнного стану. *Scientia fructuosa*. 2023. Т. 151. № 5. С. 4–19.
7. Шишкін О. Національна ідентичність: постколоніальні студії у вимірі російсько-української війни. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2026. № 22. С. 367-377.

КОСТЮЧОК Петро Леонтійович,
професор кафедри етнології і археології
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
кандидат історичних наук, доцент

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНЦІВ/РУСИНІВ У СВІТЛІ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ПЕРЕПИСІВ НАСЕЛЕННЯ 1920–1930-Х РОКІВ

Складний і доволі суперечливий націєтворчий процес був характерний для українського населення Карпатського регіону. Українці/русини в Чехословацькій Республіці мешкали в Карпатській Русі (колишній Угорській Русі). Після утворення Чехословацької Республіки цей терен опинився у двох регіонах – Підкарпатській Русі та Східній Словаччині. На Підкарпатській Русі українці/русини становили більшість і природно мали можливості до